

Творчість Івана Яковича Франка

Півень Христини 10-А

Біографія

Іван Якович Франко (27 серпня 1856, с. Нагуєвичі — 28 травня 1916, Львів, Австро-Угорщина) — видатний український поет, прозаїк, драматург, літературний критик, публіцист, перекладач, науковець, громадський і політичний діяч. Доктор філософії (1893), дійсний член Наукового товариства імені Шевченка (1899), почесний доктор Харківського університету (1906). Член Всеукраїнського Товариства «Просвіта».

Упродовж своєї понад 40-літньої творчої активності Франко надзвичайно плідно працював як оригінальний письменник (поет, прозаїк, драматург) і перекладач, літературний критик і публіцист, багатогранний науковець — літературо-, мово-, перекладо- й мистецтвознавець, етнолог і фольклорист, історик, соціолог, політолог, економіст, філософ. Його творчий доробок, писаний українською (більшість текстів), польською, німецькою, російською, болгарською, чеською мовами, за приблизними оцінками налічує кілька тисяч творів загальним обсягом понад 100 томів. Усього за життя Франка окремими книгами і брошурами було понад 220 видань, у тому числі понад 60 збірок його оригінальних і перекладних творів різних жанрів. Він був одним із перших професійних українських письменників, тобто заробляв на життя літературною працею.

Роки творчості

У поетичному доробку Франка близько півтисячі окремих ліричних і ліро-епічних творів, частина з яких виходили за життя поета в 11 збірках (з урахуванням перевиданих).

Умовно всю поетичну творчість франкознавці розглядають у межах таких світоглядно-естетичних періодів:

- 1) 1873—1876 (лірика «молодечого романтизму»);
- 2) 1876—1889 (поезія «пророцтва і бунту»);
- 3) 1890—1901 (лірика «болю існування» та «щиролюдської моральності»); 1901—1906 (лірика «трансцендентного художнього слова», або «влади творчого духа»); 1907—1916 (поезія років недуги, або «катастрофи і катарсису»). У межах цих періодів виокремлюються:

ранні «романтичні» вірші, згруповані у збірках «Баяди і розкази» (1876) та перевиданій наприкінці життя «Із літ моєї молодости» (1914);

поезія, яка відбиває Франкові зацікавлення науковим чи ідеальним реалізмом та соціалізмом — «З вершин і низин» (1887, 1893); інтимна лірика в збірці «Зів'яле листя» (також має назву «Лірична драма» (1896, 1911);

зріла поезія Франка як «сором'язливого модерніста» (за означенням С. Сімонєка) («Мій Ізмарагд» (1898), «Із днів журби» (1900), «Semper tūo» (1906), Давнє й нове (1911 — як збільшене видання «Мого Ізмарагда»);

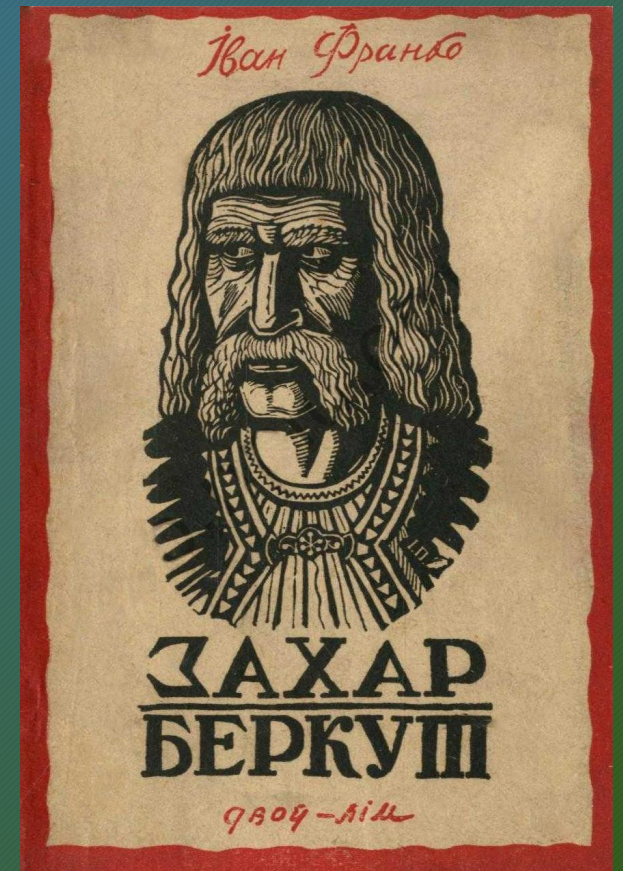
поезія, яка не ввійшла до збірок, а також збірка «Вірші на громадські теми» (1913) та поезія, написана під час Першої світової війни (1914—1916).

Перший вірш Франка «На Великдень 1871 року» не зберігся. Він був присвячений батькові, як і пізніші поеми «Святий Валентій» та «Історія товпки солі». Перші друковані вірші («Моя пісня» і «Пісні народні») з'явилися 1874 року у львівському студентському журналі «Друг» під псевдонімом «Джеджалик».

Створення повісті «Захар Беркут»

- **«Захар Беркут»** (повна назва **«Захар Беркут. Образ громадського життя Карпатської Русі в XIII столітті»**) — історична повість Івана Франка у жанрі історичного епосу про боротьбу у XIII столітті українського карпатського племені проти нашествия монголів.
- Повість написано за півтора місяця з 1 жовтня до 15 листопада 1882 року на конкурс, оголошений львівським часописом «Зоря». Вперше видано у цьому ж часописі у журнальному форматі у 9 номерах за 1883 рік.
- Повість «Захар Беркут» вважається однією з найуспішніших повістей в українській літературі: за більше як 135 років з часу написання повісті, в оригіналі українською її перевидали вже сотні разів загальним накладом понад 5 млн примірників. Крім того, повість є одним з найвідоміших представників української літератури закордоном: перший переклад іноземною мовою з'явився 1889 року вже через 7 років після друку оригіналу і опісля книги було перекладено вже понад десятьма іноземними мовами.

Захар Беркут

За жанром «Захар Беркут» – історична повість.

Літературний рід: епос.

Напрямок: реалізм + романтизм.

Тема: розповідь про те, як волелюбний народ Руської землі боронив свою батьківщину від монголо-татарської навали.

Ідея: возвеличення мужності, патріотизму, винахідливості, рішучості, вміння долати перешкоди, боротися з труднощами; засудження підступності, зради, жадності, жаги до збагачення за рахунок інших. Основна думка «Захар Беркут»: сила народу — в його єдності, підтримці, повазі одне до одного.

Проблематика твору «Захар Беркут» • захист рідної землі; • моральний вибір; • єдність, згуртованість народу — запорука перемоги; • людина і природа; • кохання, вірність, самопожертва; • взаємовідносини батьків і дітей.

"Це твір юнака, який двічі був у тюрмі. Немає кращої школи свободи, ніж тюрма. Там найкраще вчать, що свобода - це цінність. Юнак, який втратив своє кохання сидить в рідному селі Нагуєвичі між вівцями, коровами, козами, без світла і хоче творити. Для конкурсу від журналу "Зоря" за 6 тижнів написав "Захара Беркута". Відтак, твір, який писався 6 тижнів живе досі і отримує нові інтерпретації", - сказав науковець.

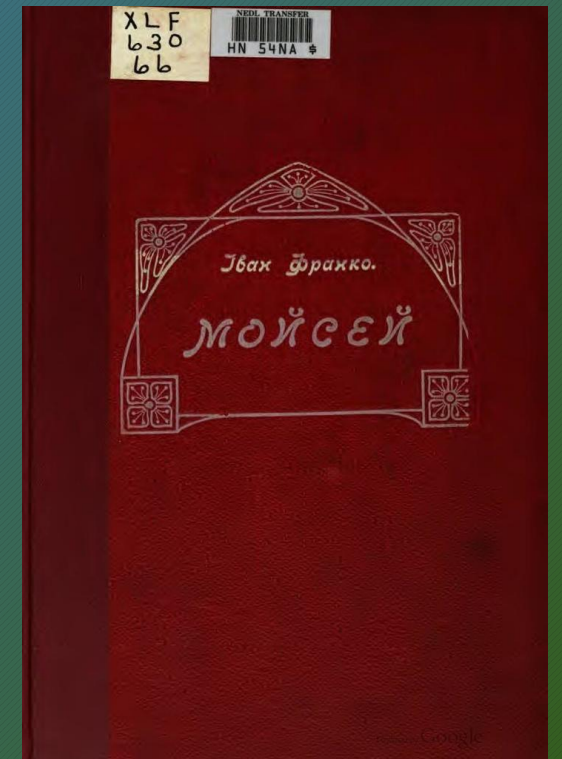
5 цікавих фактів про «Захар Беркут»

- **5 цікавих фактів про твір Івана Франка "Захар Беркут" від Богдана Тихолоза.**
- **1. Не є історичною повістю, як його трактують.**
- " Історична повість, звичайно, передбачає велику частку фантазій автора. Історія — це оповідь про факти, які насправді сталися. Але ж ніхто достеменно не знає, чи було справді те, що описано в повісті Франка. Тому я переконаний, що це роман, який можна вважати історичним фентезі".
- **2. "Захар Беркут" - це не солоденька сентиментальна казочка.**
- " В творі багато сюжетних ліній і перипетій, зокрема, романтичних та любовних. Насамперед, це історія, в якій добро перемагає зло, але ця перемога в боротьбі. Твір не тільки про цю перемогу, він про жертви, мужність випробування на шляху до перемоги, тому це не казочка".
- **3. Не політична агітка чи програма.**
- "Франкові сучасники сприймали його як програму радянського соціалізму. Тухольська громада — це соціалістичний устрій. Коли писали радянські підручники з літератури, то тухольці були як такий собі комунізм. Є комуністи, які живуть спільним майном, інтересами, власністю і є капіталісти в особі Тугар-Вовка і одні з одними борються. Таке тлумачення не відповідає глибині і символіці твору".
- **4. "Захар Беркут" - лицарський військовий епос.**
- "Фатальні сцени в творі важать не менше, ніж любовні чи соціальні. Твір про війну, де є вороги, про те, що рідна земля — цілість, яку треба відстоювати і не можна здолати ні за яких обставин. І в цьому сенсі "Захар Беркут", як зразок військового епосу, є дивовижно сучасним. Ми б воліли, щоб війна була для нас лише символом давнини, але, на жаль, це реальність".
- **5. Приклад героїчного міфу.**
- "Це авторська спроба створити український героїчний міф. Сила уяви тут не менш важлива, ніж реальність. Сам Франко казав про цю повість: " Це спроба подати небувале в окрасці бувалого". Це історія успіху, перемоги, побудована на позитиві, це життєствердний міф, про воскресіння, про творення нації. Важливо, що Франко не творить моноцентричний міф, в якому є тільки один герой, а всі решту другорядні. Для українського суспільства така модель ніколи не була прийнятною. В повісті щонайменше три головні герої: Захар, Максим і Мирослава".

Створення поеми «Мойсей»

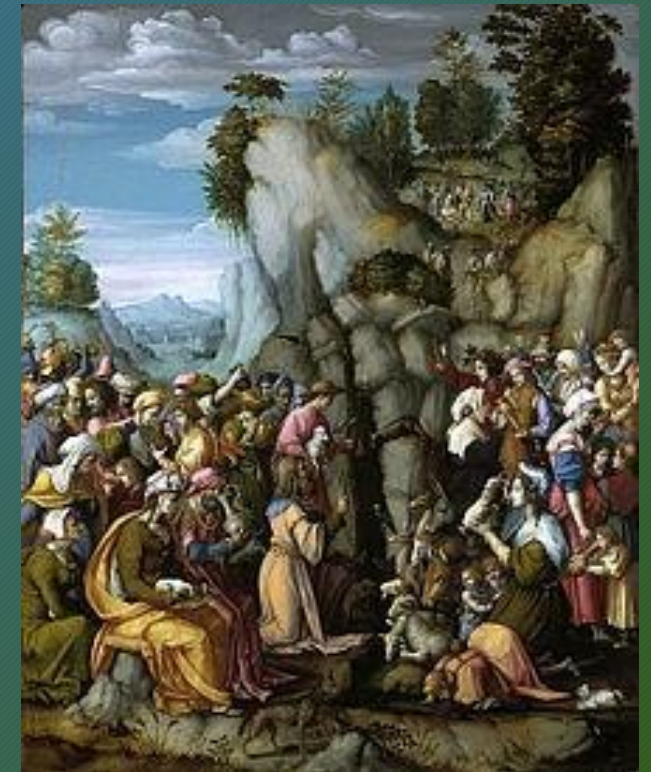
«Мойс́ей» — поема Івана Франка 1905 року. Це глибокий філософський твір про майбутнє українського народу, про взаємини вождя і народу в процесі наполегливого шукання «обітованої землі», про майбутні сили мас, здатних висунути зі свого середовища в процесі революційного руху проводирів, що приведуть до перемоги.

У 1904 р. Франко побував у Італії, де його вразив шедевр Мікеланджело — скульптура Мойсей. Це стало своєрідним поштовхом для написання поеми. Писав свій твір Франко протягом січня-липня 1905 р. Пролог був написаний аж тоді, коли поему зверстали. А ідейним поштовхом до написання прологу були революційні події 1905 р. В Росії та в Україні. Франко сподівався, що революція нарешті принесе визволення українському народові. Письменника особливо хвилювало питання взаємин широких мас з тими політичними силами, які могли б очолити їхні виступи.

Паспорт твору

- Літературний рід: ліро-епос
Жанр: філософська поема.
Тема: зображення «смерті Мойсея як пророка, не признаного своїм народом» — так визначає тему сам автор і далі наголошує: «ця тема в такій формі не біблійна, а моя власна, хоч і основана на біблійнім оповіданні».
Головна ідея: заклик вірити у свій народ, у своє майбутнє, позбутися рабської психології й будувати нове життя.
- Композиція: поема складається з прологу і двадцяти пісень.
- В основу поеми Франко поклав біблійний сюжет. Він не переспівує біблійної історії, а використовує лише один її фрагмент: поет вперше ставить своїх героїв перед очі читачеві вже після сорока років їх блукання пустелею, у той момент, коли ізраїльтяни на чолі з Мойсеєм наблизилися до обіцяної їм землі в Палестині. Саме тепер Мойсей поступово втрачає авторитет: народ нарікає й бунтує і забуває про Божі заповіді та обіцянки. Але зі смертю Мойсея не вмерли його ідеї та наміри: Єгошуа продовжує справу пророка і провадить ізраїльтян до обіцяної землі. Наприкінці поеми Франко висловлює надію, що українців, так само як євреїв Мойсей, поведе новий молодий лідер.

Чого являєшся мені у сні? (Написання)

- Вірш «Чого являєшся мені у сні» — це зворушливий монолог, що вражає відображенням внутрішньої боротьби, душевних мук ліричного героя. Закоханий юнак, який любить дівчину безнадійно, вона не відповідає на його кохання. Він намагається вирвати її із серця, бо любов завдає йому страждань.
Чого являєшся мені у сні?
Чого звертаєш ти до мене
Чудові очі ті ясні, сумні,
Немов криниці дно студене?
Чому уста твої німі?
Читаєш вірш і відчуваєш всю силу почуття, глибину страждань цієї зраненої коханням людини. Туга відчувається у сповнених великого душевного болю, в епітетах і порівняннях, використаних у вірші. Вони передають частину образу коханої, її стриманість у ставленні до ліричного героя. Про те, що ця любов закоханого не знаходить відгуку в серці дівчини, свідчать у поезії словами «німі уста», «криниці дно студене» її прекрасних очей. Однак бажання забути образ милої було миттєвим. Ліричний герой просить хоч у сні приходити до нього і приносити змученому серцю миті щастя

Чого являєшся мені у сні?

- Рік: 1896
Збірка: "Зів'яле листя"
Літературний рід: лірика
Жанр: ліричний портрет
Провідний мотив: нерозділене кохання

Чого являєшся мені
У сні?
Чого звертаєш ти до мене
Чудові очі ті ясні,
Сумні,
Немов криниці дно студене?
Чому уста твої німі?
Який докір, яке страждання,
Яке несповнене бажання
На них, мов зарево червоне,
Займається і знову тоне
У тьмі?

Чого являєшся мені
У сні?
В житті ти мною згордувала,
Мое ти серце надірвала,
Із нього визвала одні
Оті ридання голосні –
Пісні.

В житті мене ти й знаць не
знаєш,
Ідеш по вулиці – минаєш,
Вклонюся – навіть не зирнеш
І головою не кивнеш,
Хоч знаєш, знаєш, добре
знаєш,
Як я люблю тебе без тьми,
Як мучуь довгими ночами
І як літа вже за літами
Свій біль, свій жаль, свої пісні
У серці здавлюю на дні.
О, ні!
Являйся, зіронько, мені
Хоч в сні!
В житті мені весь вік тужити –
Не жиги.
Так най те серце, що в турботі,
Неначе перла у болоті,
Марніє, в'яне, засиха, –
Хоч в сні на вид твій оживає,
Хоч в жалоцях живіше грає,
По-людськи вільно віддиха,
І того дива золотого
Зазнає, щастя молодого,
Бажаного, страшного того
Гріха!

Сойчине крило

- «Сойчине крило» — новела українського письменника Івана Франка, що належить до його пізньої прози. Вперше побачила світ у збірці «На лоні природи» (1905).
- Рік видання – 1905 Літературний рід – епос Жанр – психологічна новела. Тема – розкриття стосунків між Марією та Хомою. Ідея – звеличення почуття кохання, яке долає всі перепони.
- Проблематика “Сойчине крило”: взаємовідносини в суспільстві, людського буття загалом проблема співіснування двох індивідуальностей стосунки між людьми
- У новелі змальована жіноча доля в новітній інтерпретації. Головна героїня, Марія, дуже помилилася в своєму виборі, і це призвело до страшних моральних і фізичних страждань. Тому вона згадує своє перше кохання, хапається “за нього хоч у листі, як за рятівну соломинку”. Герой-адресат уособлює боротьбу між байдужим, відстороненим “естетом” до “живого чоловіка” з почуттями та емоціями.

Сюжет

- Головний герой у новорічну ніч отримує листа з Порт-Артура від своєї давньої коханої. Хома занурився в егоїстичне, самозакохане життя. Цей зневірений самолюб живе сам для себе і з самим собою, навмисне відсторонившись від усього світу: «Сороковий рік життя, так як і тридцять дев'яти, і тридцять восьмий, починатиму зовсім інакше. Відлюдьком, самітником... Жити для себе самого, з самим собою, самому в собі!». В конверті міститься кілька листків та соичине крило, яке навіює бурю спогадів про недалеке минуле. Цей лист від Манюсі — жінки з якою пов'язані найтрепетніші переживання Хоми, або як вона називала його — Массіно.
Лист умовно можна поділити на три частини:
Роздуми Мані про своє життя, помилки та колізії, які сталися у ньому. Головна думка цієї частини вкладає у ці слова, які звучать ніби крик душі: «Не я покинула тебе, а ти не зумів удержати мене, ти не вірив у мене, в мою щирість, у мою любов. Ти приймав мої пестощі, всі вияви мого розбурханого молодого чуття з пасивністю сибарита — нехай і так, що ніжно, вдячно, але не виходячи з-поза заборона свого спокою, свого егоїзму. І я відчула се».
Ця частина розповідає про час від знайомства до від'їзду. Манюся почала ревнувати пташку до коханого, котрого та будила раніше за неї і убивала нещасну сойку з рушницею, а потім довго плакала. Одне крило вклала у лист до Хоми, інше залишила у себе.
Опис поневірянь Мані. З домівки вона тікає з Генрисем, який розповідає їй про багатого батька, те що вони одружаться, вернуться в підгальське село та спровадить до себе тата. Але насправді Генрись виявився злодієм, який обікрав тата Мані. Батько, вважаючи, що це зробила дочка, помер з горя через три місяці після втечі. Коли банда гастролювала в Одесі, Генрись пропав. Маню забрав голова банди — Зигмунт, якого згодом арештували в Нижньому Новгороді. Жінка відправилась до Москви, в поїзді зустріла Володимира Семеновича. Це був чудовий чоловік, але, засумувавши, він почав грати в азартні ігри, в яких він програв її Никонору Ферапонтовичу. Одного разу їх в дорозі спіймали — його вбили, її до себе взяв ватажок Сашка. Коли ватагу знайшла міліція, капітан Серебряков привіз її до себе. Від нього вона втекла, сіла на перший поїзд, ним їхали війська на війну з Китаєм. В Порт-Артурі вона жила з Миколою Федоровичем, який вже був при смерті коли вона писала лист. Коли Хома закінчив читати лист, лунає дзвінок у двері. Маня була у тій же сукні, що й при їх останній зустрічі.

Композиція

- **Композиція** :Особливості композиції твору “Сойчине крило” в тому, що експозиція, зав’язка, розвиток дії, кульмінація, розв’язка викладені не послідовно, а навпаки, найнапруженіші моменти обриваються з волі героїні, яка пише листа, а також ліричними відступами – роздумами іншого персонажа про цей лист.

- **Експозиція** - Хома святкує своє сорокаріччя напередодні Нового року. Це скептик, якого не можна нічим здивувати. Проголошує кредо: «Жити для себе самого, з самим собою, самому в собі».
- **Зав’язка** – лист із незнайомою адресою. Коли читає його, то відбувається діалог двох закоханих сердець.
- **Розвиток дії** – пригоди Марії.
- **Кульмінація** – втеча Марії із Генрисем
- **Розв’язка** – повернення Марії.

Герой-естет готується до зустрічі Нового року. Ніщо суспільне його не хвилює. Він самотньо милується мистецтвом, книгами, квітами

Експозиція

Лист від незнайомки

Зав'язка

Історія кохання Марії до Массіно, ревності до сойки, брак пристрасті з боку чоловіка

Розвиток дії

Втеча з практикантом, пограбування батька Генріхом

Кульмінаційний момент

Перебування із Зигмундом у банді злочинців; допомога крадіям

Арешт Зигмунда; поїздка в Іркутськ із Володею. Нудьга. Програш у карти. В руках у купця

Напад на купця. Героїня стає другою дружиною капітана-ісправника Серебрякова

Втеча Марії в Порт-Артур. Російсько-японська війна. Догляд за пораненим чоловіком. Мрія про Массіно

Розвиток дії

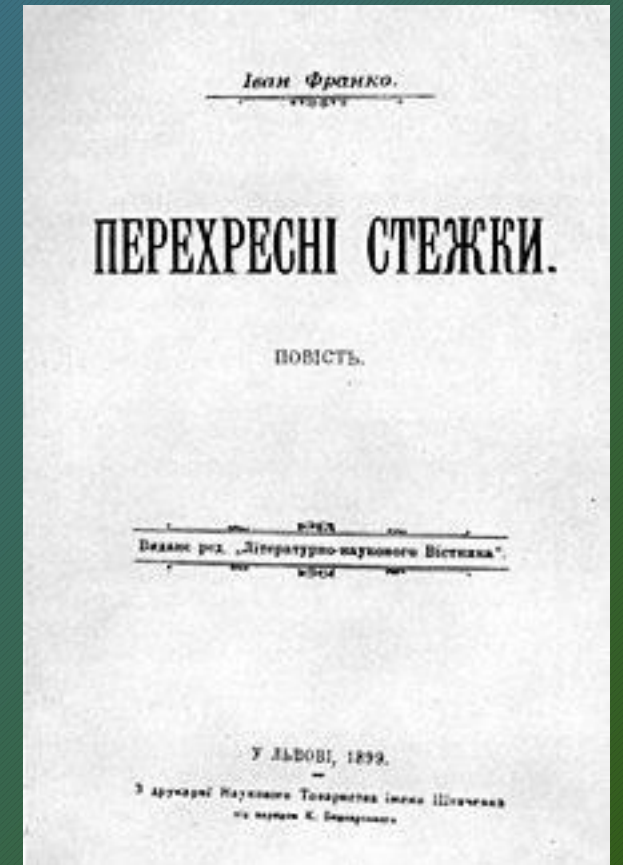
Герой-оповідач змінює свої погляди, починає розуміти справжнє життя. Марія повертається до нього

Розв'язка

Позасюжетні елементи: описи (пейзажі, портрети), роздуми героя, коментарі

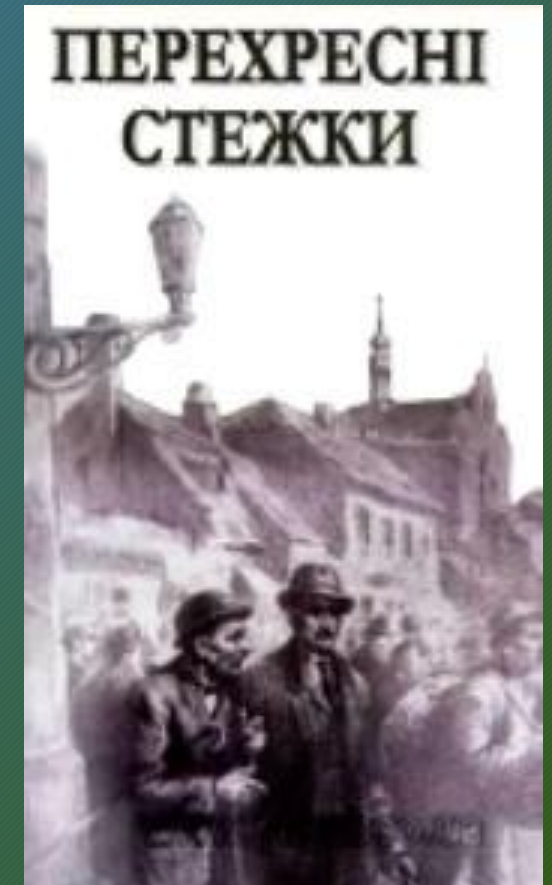
Перехресні стежки (написання)

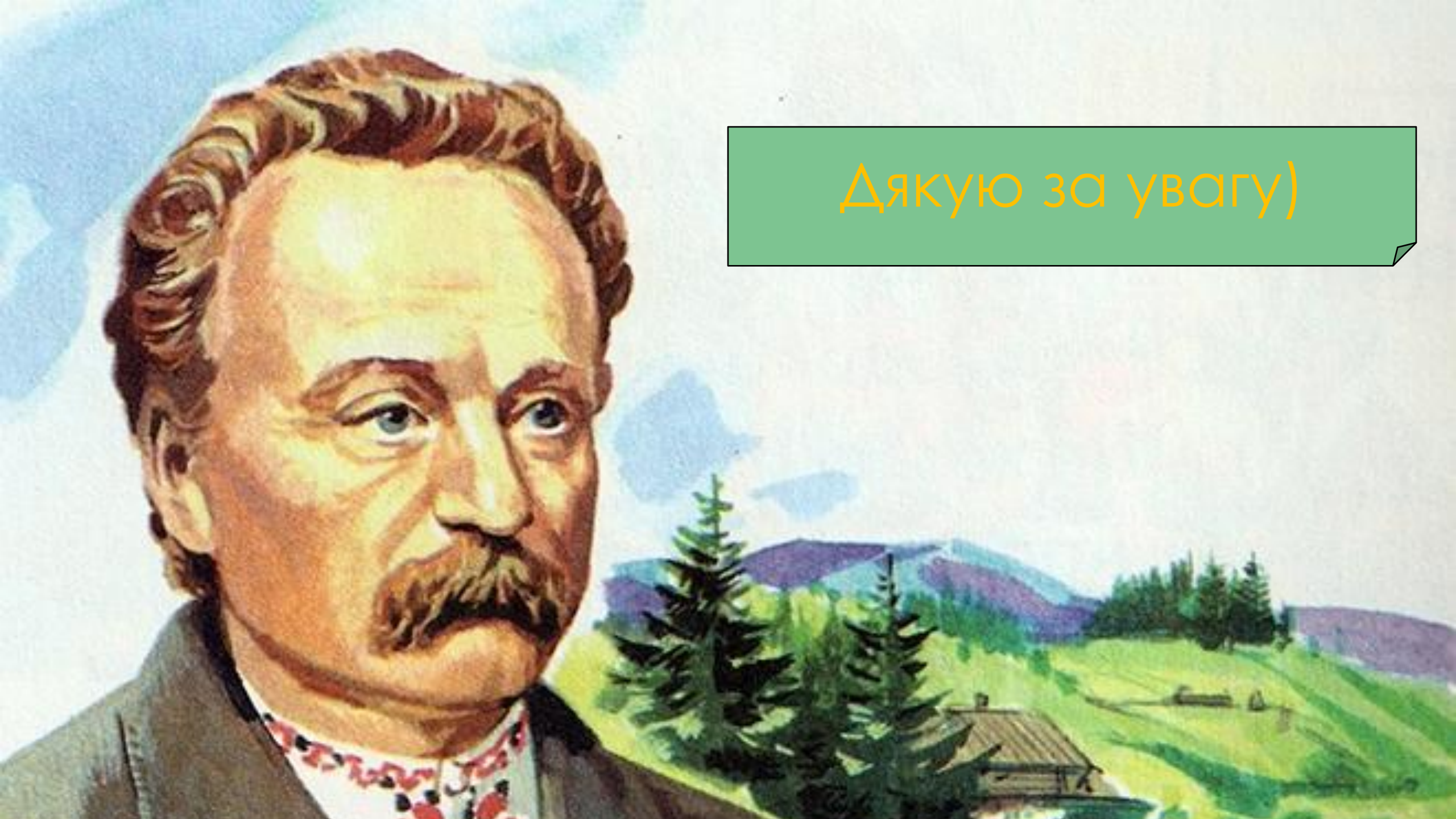
- Твір Іван Франко публікував протягом 1900 року у львівському журналі «Літературно-науковий вісник». Письменник і раніше друкував свої твори в такий спосіб: він міг розпочати публікацію ще не завершеного твору, увесь час подаючи продовження.
- Назва повісті символізує перехрестя долі інтелігенції та народу, а також представників різних соціальних верств, професій і національностей (українців, євреїв, поляків). [2] Франко порушує такі соціальні проблеми: українського селянства та інтелігенції, взаємостосунки між різними суспільними групами, проблеми влади та підлеглих, зневір'я селян, проблеми тодішнього судочинства, проблеми подружніх стосунків, безправ'я жінки в суспільстві та ін.

Перехресні стежки

- Жанр: соціально-психологічна повість (проблеми суспільного життя зображені через психологію, думки, вчинки, прагнення персонажів) .
- ІДЕЯ: Людина завжди має вибір – прийняти лицемірну мораль чи боротися з несправедливістю, вибрати тихе, спокійне життя з коханою жінкою чи допомагати безправному народові...
- Тема: Показ «вершини» громадського й політичного життя галицького селянства, досягнутої ним у боротьбі проти сваволі поміщиків, сільських і повітових чиновників, різних пройдисвітів і лихварів.
- Твір має дві сюжетні лінії: Показ тяжкого життя зuboжілого галицького селянства, залежного від міських і сільських можновладців, і зображення громадської діяльності головного героя адвоката Євгенія Рафаловича.
- проблематика : Безправність, темнота селянства, недосконалість суду, проблема обов'язку інтелігенції перед народом, людина і суспільство, проблема морального вибору(добра і зла, людяності й жорстокості, проблема кохання. У цьому творі Франко порушує проблеми взаємостосунків українського селянства та інтелігенції, різних суспільних груп, влади і підлеглих, проблеми служіння демократичної інтелігенції своєму знедоленому народові, проблеми судочинства, подружніх стосунків, безправ'я жінки в суспільстві. Прототипом головного героя, Євгена Рафаловича, послужив Євген Олесницький — адвокат і громадський діяч.

Дякую за увагу)